

Krugman มาพูดอะไรที่กรุงเทพฯ

มหาวิทยาลัยบูรพาฉบับพิเศษ VARAKORN@DPU.AC.TH

พ มมีโอกาสได้ฟัง Paul Krugman นักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญระดับโลกพูดทั้งในตอนเย็นที่มี gala dinner และในตอน seminar ของวันรุ่งขึ้นคือ 18 พฤษภาคม 2548 ในหัวข้อ "Warning System : Positioning of Thailand and South East Asia" จึงขอนำมาเล่าต่อครับ (ขอขอบคุณ Manager Group ไว้ ณ ที่นี้)

Paul Krugman ศาสตราจารย์เศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน วัย 52 ปี ซึ่งถูกคาดหวังไว้ในคิวของผู้จะได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์จากการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างทฤษฎีการค้าใหม่ระหว่างประเทศ สร้างวิชาภูมิเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ สร้างความเข้าใจธรรมชาติของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ฯลฯ ดังคำพูดของไทยและเทศได้อย่างหนาแน่นทั้งสองวัน

ปัจจุบัน Krugman เขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ New York Time อาทิตย์ละ 2 วันด้วยความเฉียบคมของตรรกะและความสามารถในการอธิบายสิ่งที่ลึกซึ้งในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ให้คนธรรมดาเข้าใจ

ไม่ว่าใครจะชอบหรือไม่ชอบเขาเพราะคำวิจารณ์ตรงไปตรงมาก็ตาม ก็น่าจะอ่านข้อเขียนของเขาให้ได้

พ มขออาสาสรุปสิ่งที่เขาพูดในทั้งสองวันดังต่อไปนี้ (1) เขาเตือนให้นึกถึงสิ่งที่เรียกว่า Stein's Law (ตามชื่อของ Herbert Stein นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อรุ่นครู) ซึ่งบอกว่า "อะไรก็ตามที่ไม่สามารถดำรงต่อไปได้เรื่อยๆ อย่างยั่งยืน (unsustainable) วันหนึ่งก็ต้องหยุดลง" และเมื่อหยุดลงก็จะมีการปรับตัวใหม่ซึ่งกระบวนการปรับตัวนี้จะทำให้เกิดความเสียหายเจ็บตัวประเด็นสำคัญก็คือยากที่จะรู้ว่าจะเมื่อใดมันจะถึงจุดหยุดนั้น

(2) Stein's Law กำลังจะพิสูจน์ตัวของมันเองในโลกในเวลาไม่เกินสิ้นทศวรรษนี้ (ภายในเวลา 5 ปีจากนี้) ในเรื่องความไม่สมดุลของเศรษฐกิจโลกดังที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือสหรัฐอเมริกาจะมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด(เงิน

เหรียญไหลออกนอกประเทศมากกว่าไหลเข้าอันเนื่องมาจากการนำเข้า การบริการ และธุรกรรมอื่นๆ ซึ่งมีอายุสั้นสุดในเวลาหนึ่งปี) มากมายถึงร้อยละ 6 ของ GDP ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขาดดุลกับญี่ปุ่น กลุ่มประเทศส่งออกน้ำมัน กลุ่มประเทศมาแรงใหม่ในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับจีน หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่าประเทศเหล่านี้มีเงินเหรียญสหรัฐไหลเข้าประเทศเป็นจำนวนมหาศาลในแต่ละปี

เงินเกินดุลบัญชีเดินสะพัดก็ถูกนำไปซื้อตราสารหนี้ของสหรัฐอเมริกาจากเงินเหล่านั้นไหลกลับเข้าสหรัฐอเมริกาในรูปแบบเงินทุน และเงินทุนเหล่านี้จำนวนมากถูกนำไปปล่อยเป็นเงินกู้ปลูกที่อยู่อาศัย จนช่วยให้เกิดฟองสบู่ใหญ่ในอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา ในขณะที่บ้านมีราคาแพงขึ้นมากโดยทั่วไปเพราะมีการเก็งกำไรเกิดขึ้น กระบวนการรีไซเคิลเงินเหรียญเช่นว่านี้เป็นมาหลายปี

การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดแบบนี้ทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนเพิ่มสูงขึ้น (ตราสารหนี้ที่ซื้อมาก็คือส่วนหนึ่งของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ) จนนับเป็นแสนๆ ล้านเหรียญ (อาจถึงร้อยละ 10 ของ GDP) ญี่ปุ่น และประเทศในเอเชียก็นิยมสะสมเงินทุนสำรองระหว่างประเทศไว้เป็นเหรียญสหรัฐหรือตราสารหนี้ในสกุลเหรียญสหรัฐมากมายเพื่อรักษาเสถียรภาพของค่าเงินของตน กล่าวคือเอาไว้เพื่อขายพุงไม่ให้เหรียญสหรัฐมีราคาสูง (ทำให้ค่าเงินของตนเองมีเสถียรภาพและ/หรือให้อ่อนกว่าที่เป็นจริงนั่นเอง) อันจะช่วยทำให้ได้เปรียบในการส่งออกดังเช่นที่จีนกำลังทำอยู่

Krugman บอกว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ไม่อาจดำเนินต่อไปได้โดยไม่รู้จบเพราะมันผิดปกติ จีนควรจะเป็นประเทศที่นำเข้าเงินทุนไม่ใช่ส่งออกเงินทุน และสหรัฐอเมริกาควรจะเป็นผู้ส่งออกทุนไม่ใช่นำเข้า การผิดปกติไปจากทฤษฎีครั้งนี้ยังไม่ใครให้คำตอบได้ชัดเจน แต่บอกได้ว่าไม่ยั่งยืน วันหนึ่งจะต้องจบลงและเมื่อมันหยุดลงก็ต้องมีการปรับตัวใหม่ ซึ่งในกระบวนการปรับตัวใหม่นี้หลายประเทศ จะเจ็บปวดเสียหาย

หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่าจะเกิดปัญหาใหญ่ขึ้นภายในเวลา 5 ปี แต่ไม่เชื่อว่ารุนแรงเท่าครั้งที่ 1997 ซึ่งถ้าให้ครั้งนั้นรุนแรงเป็นระดับ 10 ครั้งใหม่นี้น่าจะอยู่ในระดับ 4 ถึง 5

(3) เขาบอกว่าจีนได้รับผลตอบแทนต่ำมากจากการซื้อพันธบัตรอเมริกันการสะสมเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมหาศาลเพื่อเอาไว้ทำให้ค่าเงินต่ำกว่าความเป็นจริงนั้นไม่ยั่งยืน(จีนตั้งหยวนไว้กับเหรียญสหรัฐ คือ 1 เหรียญเท่ากับ 8.2 หยวน และพยายาม manipulate ให้เหรียญอยู่ในราคาในเสมอด้วยการขายเหรียญสหรัฐที่มีอยู่มากในเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่ทั้งในรูปเงินเหรียญและตราสารหนี้สกุลเหรียญ)

Krugman พูดทำนองเตือนว่า การกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดผลลบขึ้นต่อการค้าโลกเพราะทำให้มีปฏิกริยาจากคนในสหรัฐอเมริกา และ EU เพราะการส่งออกของพวกนี้ไปจีนลำบากมากขึ้นเนื่องจากเงินยูโรและเหรียญสหรัฐมีค่าแข็งกว่าที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับหยวน หากคนเหล่านี้มีความรู้สึกรุนแรงมากขึ้นอาจส่งผลให้ต้องกลับไป "เริ่มกันใหม่" คือ protectionism(การกีดกันการค้า) อาจกลับมาอีกครั้งในโลกก็เป็นได้

นอกจากนี้การสะสมเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเป็นเหรียญสหรัฐมาก ๆ ก่อให้เกิดความเสี่ยงมากขึ้นเพราะหากค่าเงินเหรียญตกลงไปก็จะทำให้มูลค่าของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเมื่อคำนวณเป็นเงินสกุลท้องถิ่นหายไปด้วยซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการเมืองได้ และถ้าเกิดตื่นตกใจกันมากก็อาจเอาเหรียญสหรัฐออกขายพร้อมๆ กัน ก็จะทำให้ค่าเหรียญยิ่งตกมากขึ้น จนทำให้การเงินโลกปั่นป่วนขึ้นได้ทันที

(4) Krugman เชื่อว่ามีโอกาสสูงที่เงินหยวนจะถูกแรงกดดันบีบให้ปรับค่าขึ้นภายในปีหน้าดังที่เริ่มเห็นกันแล้วจากการที่รัฐสภาสหรัฐจะนำระบบโควตาผูกเงินมาใช้กับสิ่งทองเงินมีค่าค่าหนึ่งเดียวเงินในเรื่องการ "โกง" ระดับอัตราแลกเปลี่ยนจากปากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐ การเคลื่อนไหวของหลายองค์กรในสหรัฐอเมริกาที่จะกดดันสิ่งทองจากจีนเพิ่มขึ้น ฯลฯ

(5) ฟองสบู่ในอสังหาริมทรัพย์อเมริกันมีโอกาสแตกร้อยละ 50 ภายในปีหน้า กล่าวคือเมื่อไม่มีใครเชื่อว่าราคาจะขึ้นไปได้อีกกระบวนการเก็งกำไรก็จะจบลง สถาบันการเงินก็จะเจ็บตัว คนเก็งกำไรก็จะหนีสถาบันการเงินกันไปทั่ว ความมั่งคั่งของคนอเมริกันจะหายไป

อำนาจซื้อสินค้าจากต่างประเทศจะลดลง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตามอาจหลีกเลี่ยงได้ ถ้าบังคับเอื้อเหตุการณ์นี้ตรงกับกับปรับค่าเงินหยวนหรือตรงกับช่วงที่

กระบวนการสะสมเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของภูมิภาคต้องหยุดลงเพราะมันดำรงต่อไปไม่ได้ การปรับตัวของประเทศต่างๆ ก็จะถูกมากขึ้น และโอกาสเสียหายระหว่างทางไปสู่ดุลยภาพใหม่ ก็จะมีมากขึ้น

(6) Krugman เชื่อว่าการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้จำเป็นต้องปรับตัวไปสู่การพึ่งพาอาศัยเศรษฐกิจในประเทศเพราะไม่อาจหวังพึ่งการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจได้อีกนาน(เมื่อได้เงินตราต่างประเทศเข้าประเทศก็ไปขายให้ธนาคารกลาง ปริมาณเงินในประเทศก็จะเพิ่มขึ้นและเมื่อไปซื้อเพื่อจ่ายเป็นค่าสินค้าเข้าและบริการ ปริมาณเงินในประเทศก็จะหายไป ดังนั้น ถ้าเงินตราต่างประเทศเข้ามาก

กว่าออก หรือเกินดุลก็จะทำให้ปริมาณสุทธิของเงินหรืออำนาจซื้อในประเทศเพิ่มขึ้น) เพราะกระบวนการเกินดุลที่ผิดปกติดังกล่าวแล้วนั้นไม่ยั่งยืน

ในกรณีของไทยก็เช่นเดียวกันควรพึ่งพาเศรษฐกิจในประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการลงทุนในประเทศซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนแต่สำหรับประเทศนี้ก็ยังมีน้อยเกินไป ดังนั้นการลงทุนจากภาครัฐ(public investment) จึงเป็นสิ่งจำเป็น สิ่งที่เรียกว่าเมกะโปรเจกต์(ลงทุนเป็นล้านๆ บาท) อาจจำเป็นต้องมี แต่ต้องระวังอย่างยิ่งอย่าให้เหมือนญี่ปุ่นที่กระตุ้นเศรษฐกิจลักษณะนี้แต่เต็มไปด้วยโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ากับการลงทุน

โดยสรุปคำเตือนของ Krugman ก็คือระวังพึ่งอุปสงค์หาปริมาณของอเมริกันจะกระทบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคนี้ จงอย่าหวังพึ่งการส่งออกจากอำนาจซื้อของประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกาเพราะอาจเกิดเศรษฐกิจตกต่ำ จงมุ่งไปที่การเน้นอำนาจซื้อจากภายในประเทศที่มีการลงทุนเอกชนเป็นหลัก และหากมีไม่พอภาครัฐก็ต้องโดดเข้าช่วย แต่ต้องเลือกโครงการอย่างระมัดระวัง มิฉะนั้นจะทั้งไว้ให้แต่หนี้ การเชื่อมต่อระหว่างอำนาจซื้อที่เพิ่มขึ้นของประชาชนอันเนื่องมาจากเมกะโปรเจกต์ และการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง

Krugman โดยแท้จริงแล้วพูดอีกหลายเรื่อง เช่น (ก)สนับสนุนการเกิดของธนาคารกลางเอเชีย หรือ IMF เอเชีย แต่ไม่เห็นด้วยกับการใช้เงินสกุลเดียว (ข)บทบาทของเศรษฐกิจจีนในอนาคต (ค)วิกฤตเศรษฐกิจในบราซิลและอาร์เจนตินา (ง)วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย 1997 (จ)ราคาน้ำมันโลก ฯลฯ แต่เนื้อหาสำคัญของการบรรยายก็เป็นดังที่กล่าวข้างต้น

ข้อสังเกตของผมอันหนึ่งก็คือเขาพยายามพูดถึงเรื่องของไทยน้อยที่สุด(ไม่ยอมให้เห็นว่ามาไทย 2 วันแล้วกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ) โดยเฉพาะอะไรที่เกี่ยวพันกับเรื่องการเมือง(ตะเมกะโปรเจกต์น้อยที่สุด) แต่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เมื่อถูกถามตรงๆ

Krugman ไม่ทำให้ผมผิดหวัง ถึงแม้ในรอบ Gala Dinner ของวันแรกจะดูว่าพูดกว้างๆ ไปหน่อยจนเหมือนไม่มีอะไรใหม่ แต่ในรอบ seminar นั้น เขาพูดได้ชัดเจนและลงรายละเอียดมากขึ้น

สำหรับท่านๆ ที่ไม่ชอบนักเศรษฐศาสตร์เพราะชอบวิเคราะห์และวิจารณ์ ไม่เหมือนกฎ ด้านบริหารธุรกิจที่ไม่วิจารณ์(แต่รับเงินเยอะ) ก็ขอบอกว่ากฎเหล่านี้ไม่ว่า Perter Drucker, Michael Porter หรือ Alvin Toffler จริงๆ แล้วก็เป็นนักเศรษฐศาสตร์เพราะล้วนจบปริญญาเอกเศรษฐศาสตร์ด้วยกันทั้งสิ้น